

21. YÜZYIL VE NEOLİBERAL DEMOKRASİ: YÖNETİŞİM

NURAY SANCAR

Evrnensel Kültür Dergisi

Yazı İşleri Müdürü

21. yüzyıla girildiğinde Yeni Dünya Düzeni'nin normları, stratejik planın göz önünde canlandırılabilir parçaları olmaktan çıkıp somut bir gerçeklik haline geldiler. Puzzle'in bütünü, şimdi birbirine eklenen parçalar çoğaldıkça daha iyi görülebiliyor. 90'lı yılların başından beri Dünya Bankası raporlarında, kimi sivil toplum kuruluşlarının söylemlerinde, Habitat-2 oturumlarında gündeme gelen, demokrasinin yeniden biçimlendirilmesine ilişkin temenniler, öneriler ve tasarılar da yüzyılın sonlarında artık git gide bir demokrasi formülünün somut unsurları olarak şekillendi.

Genel ve eşit oy, oransal temsil ilkesine dayalı, hukuki eşitlik prensibi gözeten burjuva demokrasisi artık ne yönetenler ne de yönetilenler açısından ideal bir siyaset etme biçimi değil.

Şaşıla parlamentoları, bir kaç yılda bir yapılan seçimleri, karnavallara dönüşen propaganda dönemleri, bir iki ay boyunca süren karizma yarışları ile bir gösteriye dönüşen demokrasi çoktan beri inandırıcılığını ve ikna ediciliğini yitirmişti. Sık sık yayınlanan ve seçmenlerin siyasi partilerden uzaklaştığını kanıtlayan istatistikler seçimlere katılım oranlarının düştüğünü gösteriyor. Dört beş senede bir sandık başına gidip bir partiye oy atmanın yurttaş sorumluluğunu yerine getirmek anlamına gelmediğini, programları gittikçe birbirine benzeyen partilerden birini tercih etmenin gerçek bir tercih olmadığını fark eden seçmenler demokrasiden soğudular. Emek politikalarına yönelik soğuk savaşın ardından zayıflayan sendikal örgütlerin mecaisizliği bu demokrasiden talep edilecekler dair herhangi bir öngörü bırakmadığı gibi burjuva demokrasininin bindiği dalı da kesmiş oldu. Depolitizasyon o denli derinleşti ki, bundan murad edilen, mevcut burjuva partilerin etrafında sorunsuz kenetlenme de gerçekleşmedi. Bu kenetlenmenin sağlanabilmesi için özel yöntemlere başvuruldu. Avusturya'da iki yıl önce seçilen faşist Jörg Haider'in etkisizleştirilmesi için AB ülkelerinde başlatılan kitlesel seferberlik ile bu almanağın hazırlandığı günlerde gündemi dolduran, Fransa'daki ilk tur cumhurbaşkanlığı seçimlerinde yükselişe geçen ırkçı Le Pen'in oylarının Chirac'a yönlendirilmesi için başlatılan kampanyalar bunun göstergesidir. Haider ve Le Pen, gerekçelerini tarihten alan bir lanetle kıtanın ve demokrasinin iç düşmanı ilan edildiler ve demokrasinin arındırılması ve ne büyük bir nimet olduğunun bir kez daha tescil edilmesi için belleğin derinlerine itilmiş Hitler faşizminin çağrışimleri en yakın hedeflere kilitlendi. "Militer" refleksi marjinalize olmuş eğilimleri törpüleyip uzaklaştırırken "hepimiz aynı gemideyiz" masalını da, sağın ve solun birliği söylemiyle kurdu. Kıtasal seferberlikte faşizm belasını defeden Avrupa halkı, illa bir şeyin toplamından oluşması gerekiyormuş gibi sağın ve solun birliğinin canlı kanıtı olarak resmedildi.

Seçimlere, parlamentoya, partilere yönelik ilgisizlikten iç düşman tehditleri, kampanyalar, propagandalar, tehlike uyarıları ile uyandırılan halklar, demokrasiye yeniden ısındırılmaya çalışılırken kuşkusuz aynı zamanda demokrasiyi yeniden yapılandırmanın aktif aktörleri olarak da farkında olmadan kendilerine biçilen rolü oynuyorlar. Sağın solun içinde eridiği sivil toplumun ulusal ölçekteki başarıları ve demokratik refleksi burjuva ideologlar tarafından yere göğe konulmuyor. Çünkü bu, motive edilmiş yönlendirilmiş kitle refleksi yakın gelecekte çok ciddi bir sorun teşkil edecek denetim ve idare sorununun kökten çözümüne ilişkin provalar mahiyetinde ilerlerken dünya egemen sınıfları da yeni bir 1789'un da sözde akıllıca kurgulanmış tekrarını yaşamış oluyorlar.

1789'un demokratik normları sadece ezilenler açısından eskimedi. Yönetenler de yönetilenler ile, artık esprisini yitirmiş bir demokrasi aracılığıyla kuracakları ilişkinin pek hayırlı sonuçlar doğurmayacağını farkındalar. Ama her şeyden önce asıl mesele, bunun farkına varılmasından ziyade, küreselleşme sürecinde mali sermayenin yeryüzünde dolaşırken kendisine herhangi bir engel teşkil edecek

pürüzleri temizlemek istemesidir. Liberal demokrasi ulus devletleşme çağının en uygun yönetme biçimidir, küreselleşme için ise bu, ciddi bir ayak bağı oluşturuyor.

20. yüzyılda kurumlaşan temsili demokrasi, emek ve sermaye arasındaki derin karşıtlığı ve eşitsizliği bireysel ve eşit oy hakkı söyleminde eritmek amacıyla tasarlanmıştı. Sandık başına giden bir emekçinin hiçbir baskıya maruz kalmaksızın dilediği adaya oy verebileceği böylece hukuken, karşıt sınıftan olanlarla eşitleneceği vaat edilmişti. Kuşkusuz bunun için geçerli ve yeterli tek koşul o ülkenin yurttaşı olmaktı. Genel ve eşit oy ilkesi, yurttaşlık statüsünde gizlenmiş eşitsizliğin demokratik yollarla yeniden üretildiği bir biçimdir. Ve bu demokrasi esasında, siyasete örgütlü katılımın önünü keser. Ancak gelişen sınıf mücadeleleri temsil süreçlerini önemli ölçüde etkileyerek demokrasinin dışladığı bir şeyi, örgütlü müdahaleyi zaman içinde başlıca yönelim haline getirdi. 1789'da kendi demokrasisinin en önemli kriterini toplumsal sözleşme olarak saptayan burjuvazi 20.Yüzyılda emekçi inisiyatifinin dayattığı toplu sözleşme kriteriyle uzlaşmak zorunda kaldı. 20. Yüzyıl demokrasisi, sosyalizmin varlığının oluşturduğu tarihsel ve konjonktürel nedenlerden dolayı bir toplu sözleşme demokrasisidir. Ve sözleşmenin üretilmesi asla seçim dönemleriyle sınırlı olmamıştır. Alt sınıfların taleplerinin, yönelimlerinin hegemonik bir çerçeve oluşturduğu bu demokrasi aynı zamanda süreç içinde sınıf mücadelesinin düzeylerine bağlı olarak kendisini yeniden yeniden tanımlamak, mücadelelerle sağlanmış kazanımları hukuki güvenceye almak zorunda kaldı. Emekçiler için de burjuva demokrasisi hem bir mevzi savaşının olanaklı bir platformu hem de stratejik planların gerçekleştirilmesi için başlıca koşul olan örgütlenme özgürlüğünün mevcut koşullar içindeki iyi bir seçeneğiydi. Özellikle Avrupa'da bu denli kurumsallaşmasını, ve yetkinleşmesini burjuva demokrasisi, bu mücadelelere borçludur. Ama hiç kuşkusuz üst sınıfları toplu sözleşmeye zorlayan bu demokrasi bir bakıma alt sınıfların da toplu sözleşmeyle sınırlanması anlamına gelir. Sovyet Devrimiyle başlayan, İkinci Savaştan sonra Doğu Avrupa'ya yayılan, Uzak Asya'da Çin'e ve periferine sıçrayan, Latin Amerika'yı saran devrim dalgası durmaksızın alternatif bir dünyanın varlığına işaret ederek ezilenlerin kendilerine ait bir demokrasiyi inşa edebileceklerinin olanaklarını yeniden yeniden üretirken sistemi sarsmayan ancak daha yaşanabilir hale getiren, kazanımları da her seferinde kapitalizmin vitrinine yerleştirilen sınıf ve hak mücadelelerinin toplu sözleşme prosedürlerine sıkıştırılması bu demokrasinin başarı hanesine kaydedilmiştir. Eğer kadın haklarından, insan haklarından, sendikal haklardan, çocuk haklarından, militarizmi denetleyen prosedürlerden, kültürel desteklerden ve sosyal devlete içerilmiş diğer haklardan söz edebiliyorsa bu, alttan gelen toplu sözleşme dayatmasının, politize olmuş emekçilerin kurduğu güçlü örgütlenmelerin hegemonik etkisinin ve tabii, eşiğin ardında bekleyen Sovyet demokrasisinin güvencesiyle gerçekleşebilmiştir.

Batı demokrasisi, özel tarihsel koşullarında burjuvazinin kendisini tahkim edebildiği son güçlü mevzidir aynı zamanda.

Bugün durum değişti. Küresel mali sermaye için mevcut haliyle burjuva demokrasisi oldukça pahalıya mal oluyor ve bir yönetme sorunu doğuruyor. Bu yüzden toplu sözleşme prensiplerine dayalı Avrupa demokrasisi yavaş yavaş tasfiye ediliyor. Dünya yüzünde üretim ilişkileri ve bölüşüm süreçlerinde yapılan değişiklikler kapsamında devlet ve devlet biçimi olarak demokrasi reorganize ediliyor.

Üretim ilişkileri, esnek çalışma kapsamında yeniden formüle edilirken, toplumsal tüketim kalıpları oluşturan sosyal devletin, bölüşüm süreçlerinin liberalize edilmesi yoluyla tasfiyesi gündeme geldi. Üretim ve bölüşüm süreçlerindeki ayarlamalar hiç kuşkusuz emek gücünün yeniden üretim maliyetini en aza indirmek, sınıf mücadelelerini olanaksız kılmak ve böylece devlet ve demokrasiyi "ucuzlatmak", "küçültmek" amacını güdüyor. Bu süreç aynı anda, "üçüncü dünya" ülkelerinin, ulusal kurtuluş mücadeleleriyle kazanılmış bağımsızlıklarının altının oyulmasıyla destekleniyor. Bunun anlamı da ulus devletlerin emperyalist mali sermayenin ihtiyaçları doğrultusunda yeniden işlem görmesi, yeniden tarif edilmesi demek. Yönetişim bu küresel değişimlerin yeni siyasi biçimi, yeni demokrasisi olarak tasarlandı.

Neyin değişmekte olduğunu kısaca hatırlamakta yarar var.

TOPLUMSAL ÜRETİMDEN ESNEK ÜRETİME

Geçtiğimiz yüzyılın temel karakteristiği üretimin kitleliliğidir. Büyük fabrikalarda başlayıp biten ve ulusal bir ölçekte gerçekleştirilen, tarihsel koşulları itibariyle üretim, dolaşım ve bölüşüm ilişkilerinin dönemsel biçimleriyle uyumlu bu kitlelilik, hem emeğin örgütlenmesine hem de mali sermaye birikimine sağladığı olanaklar bakımından ikinci dünya savaşı sonrasında kazandığı yaygınlıkla bütün politik stratejilerin temel kalkış noktasını da oluşturdu.

İşçinin düşünsel yeteneklerini geliştirmesine izin vermeyen transmisyon kayışları, mekanik montaj hatları ile simgelenen Fordizm, emek süreçlerinin basitleştirilmesini öngörmüştü. Vasıfsız emek esasına dayalı bu üretim biçiminde işçinin sadece kendi önünden akan kayışta yapacağı montajla meşgul olması gerekiyordu. Bu ise hiçbir özel yetenek gerektirmeyen ama çalışanın, dikkatini, yaptığı işten ayırmasına izin vermeyen bir teknikti. Parçalanarak en küçük ayrıntılarına indirgenen iş, işçinin üretim sürecinin diğer aşamaları hakkında hiçbir bilgiye sahip olmaksızın önündeki montaj hattının bir parçası haline gelmesini sağlıyordu.

Kitleli üretim, işçiyle işverenin karşılaşmasında özgün bir mekan ve biçim anlamına geliyordu. Esnek çalışma bu karşılaşmaya hem başka sorunlar getirdi hem de kazanılmış hakların gaspı konusunda sermaye sahibi sınıfa olanaklar sağladı.

Aynı fabrikada toplu olarak üretim yapan işçilerin, işyeri esasına dayalı sendikal ve politik örgütlenmelerinin burjuvazi için yüzyıl boyunca oluşturduğu sorunlar ve tehditlerin bertaraf edilmesi için üretimin kitleli niteliğinin dağıtılması, ulusal ölçekten çıkarılması ve sermaye birikim süreçlerinin küresel coğrafya ile tanımlanması uygun görülmüştü. Kuşkusuz bunda sadece sınıf mücadelelerinin engellenmesi ile ilgili temel kaygı rol oynamadı. Fordizmin emek üretkenliğini artırmaya elverişli bir yöntem olmaktan çıkması, 1970 krizinden sonra sermayeyi yeni arayışlara yöneltti. Fordizm sermaye birikim süreçlerinin düzenlenmesini gerektiren yeni koşullara, jeopolitik ve stratejik ihtiyaçlarla da artık pek uyumuyordu.

Esnek çalışma tekniği pek çok özelliğin toplamından oluşur. Ancak en önemli özelliği üretimin mekanının büyük fabrikalar olmaktan çıkarılması ve unsurlarına parçalanarak küçük işletmelere dağıtılması, üstelik bu dağılmanın ulusal ölçekte sınırlı kalmamasıdır. Bu bakımdan örneğin bir otomotiv tekeli, ürettiği malın parçalarını farklı farklı ülkelerde yaptırarak montajlayabilir. Bir başka özelliği ise kapitalizmin aşırı üretim bunalımlarına çare olarak düşünülmesidir. Üretimin gerektiği zaman, gerektiği ölçüde yapılması, dolayısıyla sipariş üzerine çalışan küçük atölyelerin, stokların durumu elvermediği zaman atıl bırakılarak beklemeye alınmasıdır.

Esnek çalışma sadece üretim süreçlerini parçalayıp dağıtmaz aynı zamanda çalışanları da ortak bir üretim sürecinde, mekanında bulunmaktan alıkoyar. Ana işletmeye fason üreten dünyanın çeşitli ülkelerine dağılmış küçük işletmeler işçi sayısının düşük, sendikalaşmanın zor, sosyal güvenliğin yok olduğu çalışma birimleridir. Emeğin örgütsüz olması ücretin sifra yaklaştırılmasını, sosyal içeriğinin eritilmesini böylece üretim maliyeti yüzdelerinde en düşük orana sahip olmasını garanti altına alır. Dolayısıyla esnek çalışma, işçilerin işverenle tek tek pazarlık yaptığı, toplu sözleşme prosedürünün ortadan kaldırıldığı, bu biçimiyle emeğin denetiminin rahatlıkla yapılabildiği bir yöntemdir.

Öte yandan esnek çalışma kapsamında dile getirilen ve fason atölyelerle çevrelenmiş "ana işletmeler"de hem bir iş düzenlemesinin tarifi hem de ideolojik bir kavram olan "Toplam Kalite Yönetimi", işçinin, ürün ve çalışma süreci üzerinde denetim yapabildiği, ürünün kalitesinin artırılması için zihinsel yeteneklerinin seferber edilebildiği, şirketin kölesi olmaktansa ortağı, yurttaşı, önemli bir parçası haline geldiği iddiasıyla propaganda ediliyor. Gerçekte ise "çekirdek işletme"lerde kurulan kalite çemberleri, işçinin ürünü denetlemesini veya şirket yönetimine demokratik katılımını değil, bir başka işçiyi denetlemesi esasına göre kurulmuştur. Her işçinin birbirinin müşterisi olarak görüldüğü kalite çemberleri iş arkadaşlarını birbirine karşı polisleştirmekten ve ölesiye bir rekabete sokmaktan başka bir anlama gelmez.

Yönetişim de parçalanmış ve departmanları birbirinden uzaklaştırılmış işyerini; örgütsüzleştirilmiş veya kalite çemberleriyle ortak davranabilmelerinin fiziksel koşulları ortadan kaldırılmış işçileri içeren iş örgütlenmesini kendisine rehber almaktadır. Üretim tekniğindeki bu ayarlama, toplu sözleşme demokrasisinin yerine de yeni demokratik

platformlarda kendisini bire bir temsil ettiği iddia edilen "kişi"yi esas alan esnek üretim demokrasisinin konulmasına zemin hazırlamaktadır. Esnek çalışma uygulaması ve kalite çemberlerinin sınıfından yalıtıldığı bireyi siyasal düzlemde yönetim devralmaktadır.

Üretimin toplumsal karakterinin parçalanması aynı zamanda toplumsal tüketim kalıplarının kırılmasıyla da desteklenir. Yeni demokrasiin gerekçelerinden birisi de bu kalıpların artık miadını doldurduğu iddiasıdır.

YENİ TÜKETİM KALIPLARI VEYA BÖLÜŞÜM SÜREÇLERİNDE AYARLAMA: SOSYAL DEVLETİN TASFİYESİ

20. Yüzyıl Batı demokrasisinin başlıca özelliği, emperyalist burjuvazi için, sermayenin doğuşundan beri var olan dünya pazarlarını fethederek küreselleşme eğiliminin, dönemin sınıf mücadelelerinin düzeyi ve özellikleri bakımından ertelenmesine yol açan siyasal koşullar nedeniyle, devletin, "sosyal devlet" olarak tabir edilen yeniden yapılandırılmasına denk düşecek bir içerik kazanmasıdır. Sovyetler Birliği'nde, Bolşevik Parti'nin iktidara gelmesinden sonra, yerel sovyetlerde gün geçtikçe daha çok işçinin yönetmeyi öğrenmek üzere örgütlenmesi, "en demokratik Batı ülkelerinden daha demokratik bir ülke yaratma" tutum ve yönelimi, özgürlüklerin hukuki güvencelere alınması ve bütün bunlardan önemlisi, toplumsal eşitsizliğin nedeni olan özel mülkiyet sisteminin iptal edilmesi; zaten birçoğu devrimci kalkışma halinde olan Avrupa işçi sınıfını, burjuva demokrasisi için bir tehlike haline getirmişti. Öte yandan, sosyalizm, işçi sınıfı için, işsizlik, iş güvencesi, iş güvenliği, gelecek kaygısı, eğitim ve sağlık gibi sorunların olmadığı bir dünya "vaat ediyor", bunun için yoğun bir inşa faaliyeti sürdürülüyordu.

Sovyet halkı, 2. savaştan, antifaşist mücadeleden doğan halk demokrasisinin de oluşturduğu bir kampı birlikte, siyasal olarak güçlü çıkmıştı. Bu dönem aynı zamanda sosyalizm rüzgarından esinlenen eski sömürge statülerindeki ülkelerde emperyalizme karşı ulusal kurtuluş mücadelelerinin de yoğunlaştığı dönemdi. Ulusal kurtuluş mücadeleleri emperyalist ülkeler açısından değişen statü, yeni ulus devletler, iç hukuklar, gümrük ve koruma önlemleri, piyasaya yönelik devlet müdahaleleri biçimindeki eğilimlerle uğraşmak demektir. Ama mali sermayenin hem birikim düzeyi, hem de burjuvazinin politik mevzilenmesinin biçimi buna elvermiyordu.

Öte yandan savaşın açtığı büyük yaralar ekonomiye devlet müdahalesini zorunlu kılıyor, Avrupa ülkeleri, çöken sanayinin ulusal koşullarını oluşturabilmek, ulusal bir savunma sistemini canlandırmak ve toplumsal yaralarını sarabilmek için, bankaların kamulaştırılmasını da kapsayan yoğun bir ulusallaştırma kampanyası eşliğinde, ulus devletlerini güçlendirmeye girişiyorlardı. Böylece hem emperyalist ülkelerin içerideki ekonomik gereksinimleri hem de dünya siyasi haritasındaki değişiklikler, devletin sosyal önlemleri gözeterek ekonomiye müdahalesinin artışı zorunlu kılmıştı.

Batı Avrupa demokrasisi de bu koşullarda restore edildi. Zira, şartlar, burjuva devletleri, emek ile sermaye arasındaki çelişkinin yeniden düzenlenmesi için barışçıl önlemler almaya zorluyordu. Sosyalizm hevesleri karşısında barikat oluşturacağı sanılan işsizlik sigortası, sosyal güvenlik, parasız sağlık ve eğitim, temel sosyal hizmetler, kültürel ve diğer yaşamsal desteklerin, toplu konut ve taşımacılığın emekçilere sunulması tek tek sermayedarların başarabileceği bir faaliyet olmadığından; bu işlevleri, sermayedarların ortak komitesinden başka bir şey olmayan kapitalist devletler üstlendi. Sermaye sınıfı açısından bu, emekçilere görece rahat bir günlük yaşam sağlama karşılığında devrimlerden kaçınabilmenin kefaretinin ödenmesi anlamına geliyordu.

"Sosyal devlet", üretim biçiminde herhangi bir değişiklik talebinde bulunacak bir sınıf hareketinin ya da toplumsal hareketin taleplerini, sistem içinde karşılayarak çözmeyi amaçlıyordu. Bu yüzden bölüşüm süreçlerinde yapılan müdahaleler, ayarlamalar, tekeli sermayeye, dolayısıyla onun devletine oldukça pahalıya mal olmasına, artı değer önemli sayılacak bir kısmının sosyal hizmetlere aktarılmasına rağmen siyasal faydası nedeniyle o yıllarda hiç tartışılmadı. Çünkü "sosyal devlet", sınıf çelişki ve çatışmalarının düzenlenmesi ya da yatıştırılması demektir ki, üretim

sürecinin baki kalması koşuluyla, bölüşüm süreçlerinde yapılacak feragat göze alınacaktı.

20. Yüzyıl demokrasisi, işte bu düzenlemelerin karakteristikleriyle uyumludur. Sendikal mücadele içinde olgunlaşmış, kendi örgütlerini kurmuş ve "kendisi için sınıf olma" bilgisiyile donanmış Avrupa işçi sınıfının, "Toplu Sözleşme" prosedürlerini dayattığı bir demokrasidir bu. Dolayısıyla ücret politikaları ve "yardımlar" türünden "sosyal" arz, aynı zamanda örgüt deneyimi olan ve mücadeleye hazır işçi sınıfının yaptırımlarını göz önünde bulundurmamak durumundaydı. Temsili demokrasi kurumları, bu koşullarda birçok ülkede komünist parti vekillerini ağırlamak zorunda kaldı. Liberal demokrasi artık, "bir oy, bir insan" modelinden, seçimlerde örgütlü emekçilerin inisiyatifinin de tanınması gereken bir biçime evrildi. Savaş sonrasında, kimi ülkelerdeki genel ve yerel seçimlerde, komünist partiler oldukça yüksek yüzdelerde oylar aldılar. Sosyalizmin güvencesindeki dünya emekçilerinin kapitalizm koşullarında yaşayabileceği en yetkin demokrasi, yüzyılın savaş sonrası dönemlerinden başlayan ve birkaç on yıl süren bir zamanda yaşanmıştır.

21. Yüzyıla gireli çok az bir zaman oldu. Bu güne gelinceye kadar sosyal devletin işlevlerinin yerel ve ulusal düzeylerde liberalize edilerek piyasaya açılması sürecinde epey bir mesafe katedilmiş bulunuluyor. Eğitim ve sağlık hizmetlerinin özelleştirilmesi, yerel yönetim hizmetlerinin tekelci sermayenin müdahalelerine açık hale gelmesi, bölüşüm süreçlerinin denetimini sağlayan devletin bu sosyal yüklerinden kurtarılarak küçültülmesi daha ekonomik bir demokrasinin de koşullarını sağlamış oldu. Üretim tekniğinde yapılan düzenlemeler emek örgütlerini imkansız hale getirmeye, var olan örgütleri dağıtmaya, sınıf mücadelesini etkisizleştirmeye yönelirken vaktiyle bölüşüm süreçlerinde ayarlamalar yapmak zorunda kalmış olan burjuvazi de daha ucuz bir demokrasinin, toplu sözleşmeleri bertaraf eden bir demokrasinin olanaklarını bulmuş oldu.

Üretimi en elverişli işgücü pazarlarına kaydıran sermaye sahibi sınıf bu yolla, toplumsal bir tüketim kalıbı oluşturabilmenin en önemli koşulu olan ulusal ölçekten de kurtulmayı umuyor. Üretimin parçalanması grev ve direnişlerin bütün üretim sürecini etkilemesini engellediği gibi, işyerlerindeki örgütlenme düzeylerinin farklı farklı olması sosyal taleplerin, ücretlerin yükseltilmesine ilişkin yaptırımların da önünü kesmiş oluyor. Parçalanmış bir işçi sınıfı, ulusal ölçekte gerçekleştirilebilecek sosyal arzın imkansızlığının da gerekçesi olarak gösteriliyor. Bu, şimdiye kadar başta eğitim ve sağlık olmak üzere devlet güvencesine alınan temel hizmetlerin artık birer bireysel sorun haline getirilmesi demektir.

Demokrasi yarım yüzyıl önce refah toplumunun üretim ve bölüşüm kriterlerine uygun olarak yapılandırılmıştı. Ve sınıfsal mevzilenmelerin dönemsel özelliklerini gözetiyordu. Şimdi ise, refah toplumunun ortadan kalktığı koşullarda, eski üretim teknikleri ve bölüşüm ilişkilerinin de değiştirilmesine bağlı olarak yönetsel prosedürler küreselleşme koşullarına uydurulmakta.

ULUS DEVLET ÜZERİNE BİR KAÇ NOT:

İçinde yaşadığımız dönemin en önemli özelliği, sermaye hareketlerinin, önüne çıkan bütün engelleri hızla aşabilecek ölçüde büyük bir akışkanlık kazanmasıdır. Tarih sahnesine ilk çıktığı koşullarda pazar hareketlerini zorlaştıran feodal yerel iktidar odaklarına karşı, kendisine siyasal bir mekan olarak seçtiği ve oluşması için büyük bir mücadele verdiği, Sovyetler Birliği yıkılıncaya kadar da dünya sınıf mücadeleleri karşısında az çok katlanmak zorunda kaldığı ulusal sınırlar artık burjuvaziye yetmiyor. Ulus-devletlerin elden geçirilmesi bu koşullarda bir zorunluluk oldu. Ama bu süreç eşitsiz işliyor; bir yanda mali sermayenin merkezi ülkeleri tarafından kumanda edilen geri kalmış kapitalist ulus- devletlerin uydulaştırılması diğer yandan da muazzam bir sermaye birikimini kontrol eden emperyalist devletlerin aynı ölçüdeki büyümesi. Geri kapitalist ülkelerin ulusal ekonomilerinin, ulusal sınırlarının ve devletlerinin tüm kurumlarıyla elden geçirilmesi de pazar paylaşımının en önemli imkanlarını sunan bu eşitsizliğin yeniden yeniden üretilmesinden geçiyor. Bu durum, 20. Yüzyılda oluşturulan sınırların emperyalizm tarafından yeni ihtiyaçlarına uygun olarak artık başka türlü çizilebileceği bir süreçte özel bir anlam taşımaktadır.

Bu sınırlar, kalkınma retoriğine göre ihracata ve ithalata koyulan korumacı önlemler, her ülkenin ayrı ayrı bürokrasi ve iç hukuk düzenlemeleri, yönetme alışkanlıkları, geleneksel statükolar, ulusal para sistemleri, emek gücünün sosyal maliyetinin yerel toplumsal coğrafi değişkenleri, halkların antiemperyalist, milliyetçi duyarlılıkları vs. gibi pek çok prosedürden; mali sermayeyi, akışkanlığını kırtasiyeye boğan, dirençlerle uğraşmak ve sınıflar arası dengeleri gözetmek zorunda bırakan, dolayısıyla talep ettiği bütünselleştirmeyi zorlaştıran etkenlerden oluşmaktaydı. Küreselleşme ise, gerçekleştirilebilme koşullarını bütün bu prosedürlerin iptal ve ilgasında görmektedir.

1980'li yıllardan bu yana, IMF ve Dünya Bankası'nın "yapısal uyum projeleri" kapsamında geri kapitalist ülkelerin yola getirilmesinde, 90'lı yıllardan bu yana da, eski "Doğu Bloku ülkeleri"nin restorasyonunda bir hayli mesafe katedildi. Dolarizasyon politikaları, ülkelerin yabancı sermayeye ekonomik bağımlılıklarını gitgide artırıp içeride derin yoksulluklar yaratırken, ulusal devletlerin de birer "büro" haline gelmesine yol açtı. Borç şantajı yapılan, kredi kısılcasına alınan devletler, kendilerine birer batık şirket muamelesi gösteren büyük finans kurumlarının sözünden çıkamaz hale getirildiler. Birçok ülkede "yabancı sermaye yatırımlarının, yerli sermaye ile ortaklığı" koşulu ortadan kaldırıldı, ulusal ekonomik kalkınma söylemi eşliğinde vaktiyle kurulmuş gümrük duvarları süreç içinde yıkıldı; böylece mali sermaye, ülkelerin istediği yerlerinde istediği ölçüde ve hiçbir kısıtlamaya maruz kalmaksızın yatırım yapabilme, yatırımlar karşılığında dünya pazarlarına buradan meta ihraç edebilme koşullarına sahip oldu. Hiç kuşkusuz bu koşulları sağlayan başlıca etken, emek gücünün fiyatının alabildiğine aşağı çekilerek, bu ülkelerin ucuz emek cenneti haline getirilmesiydi. İşsizliği yoğunlaştırmayı, ücretlerin sosyal içeriğinin de törpülenerek reel olarak düşürülmesini içeren IMF ve Dünya Bankası politikaları, ulusal tarımı ve zaten az buçuk olan sanayileri çökerterek ülkeleri yabancı sermayeye muhtaç hale getirip kısıvrak bağlamış oldu. Yabancı sermaye, emek gücünün aylık on dolar olduğu bir ülkeden, 8 dolara düşürülmüş bir başka ülkeye kaçabileceği tehdidini her fırsatta hatırlattığından, devletler, kendilerinden ne istenmişse yapabilir hale geldiler.

Ulus devletlerin uluslararası tekeller için birer "büro" haline getirilmesi, doğrudan finansal müdahaleyi destekleyen ve yolunu açan uluslararası organizasyonlar, bloklaşmalar ve örgütlenmeler ile de güçlendirildi. Bugün sadece IMF ve DB değil, DTÖ, G-7'ler veya G-8'ler diye bilinen oluşumlar, OECD ve AB birer dünya hükümeti gibi çalışıyorlar. Hepsinin gündemleri ortak ve DTÖ, bağlayıcı kararları ve yaptırımlarını, yapısal uyum projeleriyle dize getirilmiş ülkelere rahatlıkla dayatabiliyor. Uluslararası tekeller bir ülkede "konakladıktan sonra" olabilecek gelişmeler karşısında ve o ülkenin halkı ya da devletiyle ihtilaflarında hiçbir sorumluluk üstlenmeyecekler. Tahkim kurulu, her ülkenin iç hukukunun, küresel bir işletme yönetmeliği halinde düşünülen uluslararası hukuk ilkelerine göre düzenlemesini öngörüyor. Yatırımlardaki mali ve sosyal risklerin önlenmesi, "büro-devletler" in görevi. Olası sınıf mücadelelerinin, protestoların, "toplumsal bir patlama"nın oluşturacağı tehditi bertaraf etmek, edemiyorsa tekelin zarar ziyanını karşılamak, ulus devletin yükümlülükleri arasında.

DTÖ, fikri mülkiyet hakları sözleşmesi (TRIPS) ile tarımdan kimya sektörüne, tıptan sağlık sektörüne kadar bir çok alanda üretim bilgisini patente bağlayarak, ulusal ekonomilerin bir kez daha çökertilmesini gündeme alırken; GATS sözleşmesiyle de, yerel yönetim hizmetlerinin yabancı şirketlere özelleştirilmesini kolaylaştıracak yolu açıyor. Bu, kuşkusuz ulus devletleri mal ve hizmet üretiminde devreden çıkardıktan sonra, finansal hakimiyetin; bölünüp parçalanmış yerel idareler bağımlılaştırılıp özerklikleri törpüledikten sonra güçlendirilmesini amaçlıyor.

Denebilir ki, 90'lı yıllardan bu yana ulus-devlet örgütlenmesinin artık sonuna gelindiğini söyleyen mali sermaye egemenliği, bu yönelimi gerçekliğe ulaştırabilmek için elinden geleni yapmaktadır. Bu, bir başka söylemle de pekiştiriliyor. Çok yakın bir zamanda, önce IMF direktörünün, sonra Kemal Derviş'in ağzından duyduğumuz, daha sonra da burjuva medya kalemlerinin yazılarından okuduğumuz "devletin

küçültülmesi" söylemi, emperyalist tahakkümün icraatına ilişkin bir klişe haline getirildi.

Kamu mülkiyeti niteliğindeki sanayi tesislerinin, kurum ve kuruluşların özelleştirilmesi ile yabancı sermayeye konuşlanma alanları açılırken, bizde gündeme girdiği üzere, Devlet İhale Yasası gibi, yatırımcıları bürokratik prosedürlerden geçmeye zorlayan hukuki düzenlemeler de, sözde yolsuzlukları önlemek adına ortadan kaldırılarak, bu alanlar iyice engelsiz hale getiriliyor.

Mali sermayenin ulus devletlerle uğraşması, elbette bu siyasal aygıttan gerçekten vazgeçmek isteğinden kaynaklanmıyor. Zira uluslararası tekellerin başlıcaları; ABD, İngiltere, Almanya ve Japonya gibi büyük devletlerde merkezileşmiş durumda. Ve kuşkusuz ki hiçbir küreselleşmecinin aklının ucundan ABD devlet makinesinin küçültülmesi, ortadan kalkması vb. türünden bir düşünce geçmiyor. Tersine, küreselleşmenin bir bileşeni de ABD vb. gibi "ulusal devletler"ın güçlenmesidir. Ulus devletlerin ortadan kalkması ya da devletin küçültülmesi söylemi, az gelişmiş ülke pazarlarının ele geçirilmesi, bu bölgelerde siyasi hakimiyetin tesis edilmesi ve dünyanın yeniden kolonileştirilmesinden başka bir anlam taşımamakta. Bu durum ise, dünya emekçilerine savaş açılmasından başka bir anlama gelmiyor. Ve elbette, yasama yürütme ve yargı erkini artık, -kuşkusuz ABD vb. merkezli- uluslararası güçlere, emperyalist siyasi organizasyonlara, DTÖ'ye ve Tahkim Kurullarına, şimdi anayasal vatandaşlık kavramı yerine "şirket yurttaşlığı" kavramını ikame eden uluslararası tekellere terk etmiş olan devletlerin; genel ve eşit oy esasına dayalı liberal demokrasiyi işletmeye ihtiyaçları olmadığı gibi, meşruiyetlerini de halktan sağlama dertleri kalmadı. Ulus devletler, bu meşruiyet sorununu, küreselleşmeye, mali sermayenin çıkarlarına ne kadar yapısal uyum sağladıklarını ölçen Standart and Poors gibi karne dağıtıcısının önündeki pozisyonlarını ayarlayarak, çözmeyi tercih ediyorlar. Bunun için de, kendilerine kolay kolay oy vermeyeceklerini bildikleri yurttaşlarının oyuna başvurmayı düşünmüyor, istemiyorlar. Ancak elbette hakimlerin "teb'a"yı yönetme sorunu, sona ermiş değil. Küreselleşme koşullarının "yeni demokrasi" olarak "yönetişim", bu sorunu çözmek için ortaya atıldı ve dünyanın çözüme kendisini uyarlaması bekleniyor.

YÖNETİŞİM

Liberal demokrasi ulusal ölçekte ortaya çıktı, neoliberal demokrasi ise yukarıda tanımlanan koşullar ekseninde ulus devletlerin yeniden düzenlendiği küreselleşme koşullarının demokrasisi olarak tasarlandı. Liberal demokrasi ulusal ve yerel düzeyde yapılan seçimlere, seçimlere katılan reşit yurttaşların belirli oranlardaki temsiline dayanıyordu. Neoliberal demokrasi ise yer yer bu seçim sistemini koruyarak ama meşruiyetini seçimlerdeki başarıya bağlamayı zorunlu görmeksizin inşa ediliyor.

Neoliberal demokrasinin mekanizmaları yerel, ulusal ve küresel olmak üzere üç önemli düzeyde düşünüldü. Ve her düzeyde de hiç kuşkusuz sermaye birikim hızını artıracak, pazar payını genişletecek ekonomik gereksinimlere denk düştü.

Ulus devletlerin kendi iradelerini ulusal ekonomiye dair koruma önlemlerini yavaş yavaş kaldırarak DTÖ, OECD, G-8'ler gibi kurumlara devretmesi, iç hukukların bu sermaye örgütlerinin denetiminde yeniden düzenlenerek sürece uyumlu hale getirilmesi, hatta tamamen tasfiyesi bu devletleri ekonomik birer ünite olmaktan çıkarırken yönetim prensipleri dahilinde de yönetsel erk ve seçimle gelen hükümetler etkisiz birer rejim süsüne dönüşmek üzereler.

Yakın bir zamanda Ecevit'in üst kurullarla ilgili serzenişleri durumun geldiği düzeyi göstermesi bakımından ilginçtir. Üst kurullar, enerjiden telekomünikasyona kadar pek çok alanda bürokrasiyi devreden çıkararak, maaşları IMF kredileri kapsamında verilen memurlarca yönetilen özel yönetim aygıtlarıdır. İlgili oldukları görev alanlarında geleneksel ve mevcut bürokrasiyi devre dışı bırakarak çalışırlar. Ulusal hükümetin ve bürokrasinin kademelerinin denetiminin dışında bir yasama ve yürütme erkidirler. Ecevit üst kurullarla ilgili yakınmasında "Her şeyi üst kurullar yapacaksa, o zaman neden seçim yapılıyor, neden hükümetler kuruluyor" sözlerini kullanmıştı. DB görevlisi, IMF Bakanı Kemal Derviş ile aralarında bir tartışmaya yol

açan bu sözler, hükümetin pek çok yetkisinin elinden alındığının da kanıtıydı. Hükümetin tepkileri böylece su yüzüne vurmuş oldu.

Gerçekten de seçimle gelen hükümetler artık işlevlerini bu kurullara devretmek zorunda kaldılar. Kuşkusuz bu yöntem, icraatın bilinen adresini değiştirdiği gibi devleti farklı bir tarzda "derinleştirerek" yaygınlaştırılmasını da sağlıyor. Bürokrasinin ve yürütmenin işlerinin bölünüp kurullara dağıtılması, sermaye yatırımları sürecinde birer oyalanma platformu haline gelen hantal devlet bürokrasisinin hız kesici etkisini de bertaraf etmek amacıyla. Örneğin enerji ile ilgili alınacak kararlar artık ulusal bir sorun olarak görülmeyecek, belirleyici DTÖ prensipleri kapsamında bu kararları doğrudan doğruya üst kurullar alacak. Enerji tekelinin başvuracağı adres de zaten kendi denetimi altındaki bu kurullar olacak. Bunun, yasama ve yürütme işlevlerinin ilgili tekellerin hizmetine girdiği anlamına geldiği açıktır.

Devlet bürokrasisinin geleneksel ayrıcalıklarını gideren, yasama ve yürütme organlarının üzerinde özerk, ama IMF'nin acentesi olarak çalışan üst kurullar mali sermayenin müdahalelerini dolaysızlaştırma ve engebeleri düzeltme işlevini görüyorlar.

Bir başka sonuç da, üst kurulların toplumsal muhalefetin yöneleceği siyasi adresi onu dağıtıp saklayarak korumaya almasıdır. Devletin görünen hiçbir aygıtının artık siyasi erkten sorumlu tutulamayacağı bir sürecin startı alınmış durumda. Siyasi erk giderek "derinleşmiş"tir, uluslar arası mali sermaye ile bütün temsil mesafeleri ortadan kalkmış gerçekte; ekonomiyle politika, mali sermaye ile siyasi erki iç içe girmiştir.

Devletin ulusal ve sosyal karakteri üzerinde yapılan bu neoliberal müdahalelerin yönetilenlerin karar alma süreçlerine katılım duygusunu rencide edecek bir aşıkılık kazanması kuşkusuz yönetenler için tercih edilen bir sonuç değildir. Bu yüzden katılım mekanizmaları, süreçleri, biçimi ve platformları yeniden gözden geçirilirken katılımın içeriği de masaya yatırıldı. Bu içeriği elbette yine aynı kaygı belirliyor; mali sermayenin nüfuz ettiği her toprak parçasında engelsiz dolaşabilme olanağı kazanması ve dünya yüzündeki serüvenine büyük bir hızla devam edebilmesi.

Katılımın niteliğinin anahtar kavramları ise Dünya Bankası tarafından ikiz kardeş olarak kabul edilen küreselleşme ve yerelleşme ekseninde tarif edildi. Bu elbette mali sermayenin güncel talepleriyle ilintili bir kavramsallaştırma değildir.

Yönetişimin başlıca ayakları yerel düzeylerde kurulacak bunu ulusal ve küresel düzeyler tamamlayacaktır. Dünya Bankası literatüründe "Yerel Gündem 21" adıyla geçen strateji kapsamında hem bir yandan dünya kamuoyu demokrasinin yeniden yapılandırılmasının başlıca özellikleri konusunda aydınlatılıp pratik sürece "kazanılmaya" çalışılıyor, hem de yerel yönetimlerin merkezi ve kamusal kredi sistemleriyle bağlarının kesilmesi yoluyla kaynak sıkıntısına düşmelerini sağlayarak onları yabancı sermayeye muhtaç hale getirecek ulusal ve küresel yasalar çıkartılıyor.

Finansmanı önemli ölçüde, sunduğu hizmetlerden ve merkezi iktidarın kaynaklarından sağlanan yerel yönetimlerin bizde olduğu gibi "yerel yönetimler yasası" kapsamında merkezi kredilerden yoksun bırakılması da kuşkusuz "devletin küçültülmesi" operasyonunun bir parçası olarak öngörüldü ve operasyonun özelleştirmeler ile tamamlanması düşünülmektedir. DTÖ kapsamındaki GATS sözleşmesi uyarınca ulaşımdan çöpe, sudan enerjiye, inşaat ve müteahhitlik hizmetinden eğlence sektörüne, yerel sağlık hizmetlerinden turizm alanına, spordan kültüre kadar pek çok yerel yönetim hizmetinin özelleştirilmesi ve piyasaya açılması kayda bağlanmış ve bu sektörler emperyalist tekellerin ilgi alanına girmiştir.

Bir yerel yönetim bölgesinde yaşayanların şimdiye değin ucuza yararlandığı ve ticari değil, kamusal yönünün ön plana alınmasının bir teamül olduğu yerel sosyal hizmetlerin fiyatlarının git gide ağırlaşması, belediye hizmetlerinin vergilendirilmesi de elbette özelleştirmeyi ve yabancı sermaye işgalini meşru ve gerekli göstermeye yarıyor. Hizmetlerin "serbest piyasaya" açıldığı, yerel hizmetlerin kamu hizmeti olmaktan çıkarılarak ticarileştirilip özelleştirildiği, kısacası liberalize edildiği koşullarda yerel idarelerin de birer birer mali sermayeye teslim olmalarının koşulları hızlandırıldı.

Yerele yetki devri ve bu slogana verilen anlamla herkese bulunduğu alanda, yerelde söz hakkı da sadece, işte bu, yerel yönetimlerin ilgi alanlarındaki hizmetlerin yabancı sermayeye açılma sürecinin şeffaf prosedürlere bağlanmasını öngörüyor.

Bunun için pek çok yerde (Türkiye’de on beş pilot bölge seçildi) kent konseyleri oluşturuldu. Bu konseylerde o yerelde yapılacak yatırımlar tartışılarak, katılımcılar bilgilendiriliyor. Ama katılım duygusunu ürettiği var sayılan bu konseyler gündemlerine tamamen tekellerin belirlediği ihtiyaçları alıyorlar.

Yerel yönetişimin katılımcıları ise küresel ve ulusal düzeyde de öngörüldüğü gibi üç önemli aktörden oluşuyor. Bunlar şöyle belirlendi: küresel kararlar BM gibi çok devletli örgütlerin, artı tekellerin, artı sivil toplum örgütlerinin (NGO veya STÖ) karar alma süreçlerine katılmasıyla alınacaktır. Bu sözleşmenin ulusal düzeylerdeki karşılığının devlet, artı sermaye, artı STÖ’ler olması; yerel yönetimlerde de formüle bu aktörlerin yerel temsilcilerinin yerleştirilmesiyle ortaya hangi sonuç çıkıyorsa o olması planlandı.

Sivil toplum örgütleri kapsamında emekçi örgütleriyle sermayenin örgütlerini aynı terazide eşitleyen bu formül aslında karar alma süreçlerinin her düzeyinde sermayenin ağırlığını ve kontrolünü artırmayı amaçlıyor. Dolayısıyla yönetim formülü, 20. Yüzyılda sınıf mücadelelerinin ulusal mücadelelerin, anti faşist mücadelelerin, insan hakları mücadelelerinin önemli kazanımlarla çerçevesini genişlettiği ve emekçi sınıfların, manevra alanlarını gün geçtikçe çoğalttığı liberal demokrasinin sermaye açısından handikaplarını giderme kaygısıyla hazırlandı. Dünya emekçilerinin yerel-ulusal-küresel düzeylerde mali sermayenin soluğunu enselerinde duyacakları; uluslararası mali sermaye örgütlerinin ve ulusal düzeyde de devletin, denetimi kolaylaştıran, müdahaleleri zorlaştıran, karar alma süreçlerini uzatan ve sınıfsal dengeleri göz etmek zorunda bırakan klasik temsili biçimlere kıyasla; yönetilenleri daha yakın temasta kontrol edip yönlendirebileceği bir demokrasi biçimidir bu.

Yönetişim her şeyden önce, karar alma süreçlerini tabana yayma iddiasının ardında geniş emekçi kitlelerinin demokrasiden uzak tutulmasını, kitlelerin örgütsüzleştirilmesini, sermayenin hegemonik etkisini artırmayı amaçlayan siyasal bir biçim olarak belirmektedir. Yönetilen ile yöneten arasındaki ayrıma son verdiği iddia edilen, gerçekte ise uluslararası tekellerin dünya yüzündeki denetimini ve iktidar olanaklarını güçlendiren, “kent konseyleri”, “kent kurultayları” adı altında oluşturulan koalisyon aygıtları, şimdi artık, uluslararası şirketlerin karşısında mal ve sermaye satın alacak birer müşteri haline getirilen yerel yönetimlerin karar mekanizmalarına, bu şirketlerin doğrudan doğruya katılabilmesinin olanaklarını açmaktan başka bir anlama gelmiyor.

Sermaye temsilcileri dışında yönetişimin önemli aktörleri arasında sayılan sivil toplum, bizde de son bir kaç yıldır gözde bir toplumsal odak olarak belirlendi. Deprem döneminde, devlet yardımının yerine geçen toplumsal dayanışma özellikle kutsandı. Çünkü zaten sosyal hizmetlerden elini çekmesi istenen devletin yerine bu işi üstlenecek bir sivil seferberlik, uygun bir zamanlamayla ortaya çıkmış ve sivil toplum bu konuda rüştünü ispatlamıştı.

28 Şubat sürecinde kitlelerin devlet politikalarına kenetlenmesi için yapılan “sivil topluma” yönelik çağrılar, bir dakika karanlık eylemleri sırasında harekete geçirilen “sivil toplum”, yönetişimin provaları arasında yer aldı. Süleyman Demirel’in, cumhurbaşkanlığı sırasında, TÜSİAD ve TİSK gibi işveren örgütlerinin yanısıra sendikaları ziyaret etmesi, yine hem işçi hem işveren örgütlerini bir araya getiren Ekonomik Sosyal Konsey’in kurulması ve güçlendirilmeye çalışılması da bu kapsamda anılabilir. Bütün bu uygulamalar sivil topluma yapılan övgülerin aslında örgütsüzleştirilmiş, dolayısıyla sınıf mücadelesinin araçlarından ve bilincinden uzaklaştırılmış kitlelerin yönetilebilmesini kolaylaştıran araçlara, alt sınıfları sermaye sınıfının açık tahakküm ve kontrolüne bırakan platformlara yönelik övgüler olduğunu gösteriyor.

Burjuvazinin öteden beri hayal ettiği, sermayeye kenetlenmiş işçi sınıfı miti sınıfın politik örgütlerinin kan kaybettiği günümüzde çeşitli somut sorunlar karşısında sendika bürokrasilerinin de marifetiyle zaman zaman ulusal ve yerel düzeylerde gerçekleşebiliyor. Sırf bu sonucu almak için bizde ve Avrupa’da düzenlenen özel kampanyalar hatırlandığında bu duruma ne denli bel bağlandığı anlaşılacaktır. Faşist Jörg Haider’in AB’nin start verdiği kampanyalarla ekarte edilmesi, Le Pen’in

demokrasiden alaşağı edilmesi, Refah Partisi'nin 28 Şubat'la uzaklaştırılması ya sağın solun birliği veya şeriatı karşı ortak laik cephenin kurulduğu iddiaları eşliğinde gerçekleştirildi.

Sivil toplumcu demokrasi böyle bir sınıfsal birliği, daha doğrusu alt sınıfların, burjuvazinin bayrağı altında toparlanıp yürütülebilmesinin koşullarını oluşturmayı öngörür. İster kent konseylerinde ister, yukarıdaki örneklerde olduğu gibi "militan demokrasi"nin reflekslerinin açığa çıkmasını sağlayan ulusal kampanyalar sırasında olsun, kitlelerin katılım duygusu eşliğinde merkezi politikaların meşrulaştırılması amaçlanmıştır. Küreselleşme rüzgarlarına dayanamayıp savrulan, esnek çalışma, taşeronlaştırma uygulamalarıyla ve sendika bürokrasilerince işlevsizleştirilen sendikalar; patron örgütleri, çeşitli kitle örgütleri veya değişik nedenlerle kurulmuş bütün organizasyonlar eşit statüde tanımlanarak "sivil toplumcu" bir demokratik konseptin aktörleri olarak tanımlanmıştır.

Bu tabloyu aslında şöyle yorumlamak gerekiyor: Sivil toplumcu demokrasi projesi aslında, sınıf mücadelesini; sınıfın örgütlerini kontrol altında tutmak yoluyla körelten, bu örgütlerin dağılmasıyla sonuçlanacak ekonomik ve politik önlemleri daha başında ilkesel olarak kabul eden, emekçileri sermaye karşısında savunmasız bırakarak sınıf işbirliğine zorlayan ve böylece her türlü örgütsel ve eleştiri silahlarından yoksun bırakan bir projedir. Yönetişimin sac ayağıyla da (yerel ve ulusal bürokrasi, sermaye ve STÖ'ler) bu niyet bir gerçek haline getirilmeye çalışılmaktadır. Bu sivil toplumcu demokrasi emekçilerin sivil toplum eliyle sindirilmesinden başka bir anlama gelmiyor.

Bir bakıma Sovyetler Birliği'ndeki yerel sovyet aygıtlarından esinlenen ancak bu aygıtların kötü bir kopyası haline getirilen, Sovyetler Birliği'ndeki gibi emekçilerin, ulusal düzeydeki karar alma süreçlerine doğrudan katılımlarını garanti etmeyi değil de, kapitalizm koşullarında yönetilenlerin yaşamlarını ağırlaştıracak kararlar alınırken bu kararların içeriği ve ulusal-küresel boyutları konusunda bilgilenmelerini engellemeyi, tavır almalarını ve örgütlenmelerini zorlaştırmayı gözetten sivil toplumcu demokrasi bu yönüyle gerçekte, yerelleşme ve katılım gibi şık argümanların ardında gizlenen gerici bir politik müdahale olarak beliriyor. Her şeyden önce toplumun "sınıfsız imtiyazsız kaynaşmış bir kitle" olarak yeniden tanımlanması, bütünleştirilmesi ama öte yandan da atomlarına kadar parçalanması esas alınmıştır. Çünkü sivil toplumcu retorikte örgütlü topluma yönelik övgüler ne kadar yoğun olursa olsun, bu demokrasi katılımı bireyselleştirir. En azından, uzun vadede elde edilmek istenen sonuç budur. Toplumsal muhalefetin siyasal erki ele geçirmeyi hedeflemekten vazgeçmesi ve işçi sınıfının uluslararası sermayeyle parçalanmış ve örgütsüz olarak karşılaşmasını sağlayan yönetsimsel aygıtlarda, bütün sivil toplum örgütlerine katılımı eşit ağırlık tanınması siyasal örgütlerle özel duyarlılık örgütlerinin, sendikalarla sermaye örgütlerini eşdeğer görülmesi anlamına gelir. Bu ise, sınıflar mücadelesindeki siyasal içeriğin sulandırılıp seyreltilmesi demektir. Ama murad edilen sonuç da zaten budur.

.....
Sonuç olarak ; 2001 yılı biter bitmez ABD'ye giderek Bush'la görüşen Ecevit bu geziden Yönetişim'in yaygınlaştırılması direktifiyle döndü. Ama zaten 90'lı yılların başından bu yana DB yönlendirmesiyle yönetim birimleri kurulmaya başlanmıştı.

21. yüzyıla girerken kendi demokrasisini artık bir ayak bağı olarak görmeye başlayan dünya burjuvazisi, dünyanın yeniden düzenlenmesi kapsamına devleti ve bu devletin biçimi olarak demokrasiyi de dahil etti. Üretim ve bölüşüm süreçlerindeki yeniden yapılandırmalar, yönetilenler ve yönetenler arasındaki ilişkinin, 20. Yüzyıldan kalmış mevzilerin dağıtılması esasına bağlı olarak yeniden düzenlenmesini öngörüyor. Yönetişim, toplu sözleşme prosedürünün sınıflar arasındaki bir mevzilenme biçimi olduğu sosyal devlet döneminin ardından, esnek çalışmanın ve liberal piyasanın demokrasisi olarak planlandı. Yaşamaya başladığımız yeni yüzyıl, dünya emekçilerinin önüne çok önemli bir sorun çıkardı; bu sorun, öteki pek çok alanda olduğu gibi demokrasinin de neoliberalize edilmesine bağlı olarak kazanılmış mevzilerin esaslı bir bombardmana tutuluyor olmasıdır. Kuşkusuz, dünya burjuvazisinin böyle bir niyeti hep vardı ama 20. Yüzyıl boyunca bu niyet gerçekleşmemişse nedeni sadece sermayenin kendi içsel sorunları değildir, sınıflar mücadelesinin düzeyinin ona bu

niyetleri gerçekleştirme takvimini erteletmek zorunda bırakmasıdır. Önümüzdeki süreç de bu gerici niyetlerin gerçekleşebilmesinin mümkün olup olmadığını gösterecektir. Hiç kuşkusuz belirleyici etken yine sınıf mücadeleleri olacaktır.